D·N
3/6 1953

Drottningen och myten

Genom tumultet kring den engelska kröningen bryter en ton av reflekterat allvar i artiklar och uttalanden. Vad tjänar det hela till, vilket värde har monarkin, vilken funktion fyller spektaklet kring den unga drottningen? Svaren blir genomgående positiva. Hos många tycks entusiasmen vara äkta och personlig; Churchill är så romantisk och så förtjust i uppträdg att han kan antas höra till dem vilkas ord motsvarar deras känslor. Den andra ytterligheten representeras av den som är vänligis, men något nedlåtande. Bevainternas Tribune skriver drottningen "ett långt vars lockar de så sakkunnigt skildrar. Inte tror Timesförfattaren att han skulle göra något stygg (bli kommunist eller fascist) om han inte fick krona och hylla; inte ser den brittiske radiolyssnaren i monarkiets enförening av far och förälder och ung kvinna, ej heller lorde han anta att drottningens ungdom så att säga bemästrats genom ceremonin i går. De tror att andra tror det, och de är belåtna med denna tro, de vill inte störa den, de vill tvärtom legitimera den från någon "högre" politisk-teoretisk eller psykologisk synpunkt — varför de vill det får man inte veta.

Detta utesluter inte att de till en viss grad har rätt. Inte så att kungligheter och kröningar behövs för att förkrona något värre, såsom diktatorer och likvidationer; denna totalt godtyckliga tanke avvisas enklast genom en hänvisning till USA och Schweiz. Inte heller så att patriotismen behöver en personlig symbol; samma exempel kan användas för att avfärda denna föreställning, som lastigt nog framför allt Rousseau giort internationellt gångbar. Men väl så att en massa folk — "de som har så litet uppfostran att de har behov av symboler", skrev Bagehot för snart hundra år sedan — har möjligt ännu bättre, särskilt en ung drottning — hennes charm tjusar både män och kvinnor, och hennes kön "uppvägcker her männen känslor av ridderlig hängivenhet". Samtidigt drottningen en "föräldrasymbol" i allmänhet; ungdomen är i det hänseendet intet hinder, eftersom den unga kvinnan helgas genom kröningen.

Det intressanta i dessa resonemang är att de skrivande och talande ställer sig utanför — liksom statsmän och mera avancerade kyrkofurstar — de ha skriver trons värde för folket. De skulle säkert skämmas över att bli inbegripna i den massa vars tankar de så sakkunnigt skildrar. Inte tror Timesförfattaren att han skulle göra något stygg (bli kommunist eller fascist) om han inte fick krona och hylla; inte ser den brittiske radiolyssnaren i monarkiets enförening av far och förälder och ung kvinna, ej heller lorde han anta att drottningens ungdom så att säga bemästrats genom ceremonin i går. De tror att andra tror det, och de är belåtna med denna tro, de vill inte störa den, de vill tvärtom legitimera den från någon "högre" politisk-teoretisk eller psykologisk synpunkt — varför de vill det får man inte veta.

Detta utesluter inte att de till en viss grad har rätt. Inte så att kungligheter och kröningar behövs för att förkrona något värre, såsom diktatorer och likvidationer; denna totalt godtyckliga tanke avvisas enklast genom en hänvisning till USA och Schweiz. Inte heller så att patriotismen behöver en personlig symbol; samma exempel kan användas för att avfärda denna föreställning, som lastigt nog framför allt Rousseau giort internationellt gångbar. Men väl så att en massa folk — "de som har så litet uppfostran att de har behov av symboler", skrev Bagehot för snart hundra år sedan — har

Presentboken i år!
MÄLAR-DROTTNINGENS UNDERLIGA ÖDEN
från Gustaf III till Gustaf VI Adolf
En prydnad för bokhyllan och så rolig sen. Låt Er bokhandlare visa verket!
NATUR och KULTUR

TRELLEBORG
KILREMMAR
med raka, riktiga V-sidor ger en effektiv och alltningsfri drift. Dragskiftet är upplyggt av för-utrskede ingenjörer, som ger en stark kilrem med minimal slöjning.
TRELLEBORGS GUMMIFABRIKS AB

Högre hyror

De hyresh öjningar som hyresrådet beslutat föreslå är beräknade på grundhyran. De inneluter de i fjol och förfjol vidtagna höjningarna. I Stockholm blir stegringen av den nu utgående hyran således 6 procent för hus byggda före 1942, 3 procent på 1942—1947 års fastigheter, 8 procent för hus byggda 1948—1949 samt 2 procent för 1950 års hus. Att höjningen blir särskilt stor på 1948 och 1949 års fastigheter beror på att föregående hyresstegringar inte omfattade dessa. På dessa höjningar sker sedan 10 procents avdrag av hänsyn till bränslekostnaderna.

Avgörande för hyresrådets beslut har varit de stigande kostnaderna för fastighetsförvaltningen. Från alla håll har man varit ense om att en viss hyreshöjning måste ske, så att driftskostnaderna i hus byggda före 1951 blir täckta. Frågan är bara hur stort gapet mellan hyresinkomster och driftskostnader skall anses vara och i vilken takt det skall fyllas. Det är på dessa punkter som oenighet rått inom hyresrådet. Hyresgästernas representanter har tagit fasta på att reparationskostnaderna hållits nere helt enkelt genom att fastighetsägarna är efter år urskillnit att fullgöra sina reparationsskyldigheter. Hyresvärdarna åter menar att detta beror på att kostnaderna inte kunnat täckas för ett mer normalt underhåll och begär en hyreshöjning som skall gå tillräckliga hyror för fullgod reparationsstandard. Rådets beslut ligger mellan dessa båda ståndpunkter, dock närmare hyresgästernas än hyresvärdarnas — mot rådets 6 procent i de äldsta husen står hyresgästrepresentanternas 3 procent.

Avgörandet åker i regeringen. I fjol följde denna med rätt liten prutning hyresrådets rekommendation, och man kan förmoda att resultatet blir ungefär detsamma i år. På längre sikt är det till fördel både för hyresgästerna och bostadsbeståndet att driftskostnaderna inte pressas under gränsen för ordentlig skötsel av fastighetsbeståndet. Men det är viktigt att från denna synpunkt nödvändiga hyreshöjningar för det första verkligen kommer underhållskontot till godo och för det andra genomförs successivt, i en takt som gör hyresstegringarna i minsta möjliga mån kännbara för hyresgästerna. Någon tjänkning norlt av hyresrådets beslut för 1 år kan vid närmare granskning visa sig önskvärd från denna senare synpunkt. Bevakningen av att reparationerna verkligen kommer till stånd är däremot kanske inte alltid så lätt att genomföra. Hyresvärdarna bör glädje och uppbyggelse av att i en människa se helheten eller sig själva glorifierade. Och självfallet är ötaliga människor rade av marscher, parader, musik och allt annat som hör monarki och kröningar till, främst naturligtvis människor som är trångsinta och har trångkigt. Det vore elakt att inte känna med en smula inför den storm av munterhet och ertusiasm som går över England.

Ett särskilt motiv anförs ständigt i England för kungadömet och åtföljande festligheter. Därmed stärkes, säger man, sammanhållningen inom imperiet, eller, som det numera heter, samväldet. Det är svårt att bedöma och på ett rimligt sätt uttrycka vad den tanken har för värde. Det är i engelsk debatt en nära nog ofrånkomlig konvention att överdriver framhäva samväldets fasthet; om det gäller, framför allt vid ett krig, det inte mer än på andra håll Kanada, Australien och Nya Zeeland som England kan lita på. När det gäller dessa av hittvudsakligen britter behodda länder är det emellertid antagligt att monarkens person är av betydelse, eftersom varje annan samlingspunkt saknas. Att man sjunger "God save the Queen" i Toronto, Melbourne och Wellington och regelbundet mottar besök av kungliga kan bidra till känslan av samhörighet med britterna i hemlandet.

I själva verket är alla dessa försvar för monarkin obehövliga. Kungadömet är populärt, och det skulle — oberoende av att det på grund av opinionen är otänkbart — vara ytterst besvärligt att ersätta det med en annan statsform. England har sedan mer än ett århundrade haft monarker som, i regel på någorlunda anständiga grunder, vunnit aktning och sympati. Parlamentarismen är så grundmurad att en självständig kungslig aktion ter sig otänkbar; "det är svårt att föreställa sig att det skulle hända här", skriver Manchester Guardian. Monarken har inte ens under detta århundrade helt saknat allt inflytande — det framgår senast av Harold Nicolsons bok om Georg V — men han har endast varit sina rådgivares rådgivare. Drottning Elisabet kan reda sig utan myter.

Professor Ljungmans promotionstal

I fredags med dess utfall mot "dunkla krafter" som med utgångspunkt från verkliga eller förmenta missförhållanden i enskilda fall söker kasta en mörk skugga över hela den svenska rättsvården" tolkas av Svenska Dagbladet. Enligt denna tidning har inte Dagens Nyheter, ej heller Vilhelm Moberg åsyftats, utan det har gällt att reagera mot "den propaganda mot rättsordningen som under en följd av år bedrivits av vissa tidningar". Professor Ljungman förklarar vid förfrågan att denna Svenska Dagbladets tolkning är den riktiga. Varken Svenska Dagbladet eller professor Ljungman säger rent ut vad som menas, men rimligen får det antas att man åsyftar den av ingenjör Torsten Kreuger inspirerade kampanjen. Vad man fortfarande kan anmärka mot professor Ljungman är att han inte velat eller kunnat uttrycka sig tydligt; för de flesta måste hans uttalanden, fallda vid nuvarande tidpunkt, ha uppfattats som ett angrepp mot dem som kritiserat vissa myndigheter och personer i samband med de nu aktuella rättsaffärerna.

PRESSGRANNAR

På det ena området efter det andra har det blivit köparna och icke längre säljarna som dominerar marknaden — det är totalitetsryckt av den utveckling världsekonjunkturen fått, skriver Ragnar Sundén i Svensk Handel (Grossistförbundets tidskrift):

Avsättningsproblemen har kommit i förgrunden i stället för försörjningssynpunkterna. Näringslivet tvingas att ägna största uppmärksamhet åt möjligheterna att bringa ned kostnaderna, att rationalisera produktionen samt att utveckla och anlufröra nya tillverkningar. Denna förändring av det ekonomiska klimatet är en naturlig följd av att inflationen upphört att vara en världsföreteelse.

Det betyder alltså inte i och för sig inledningen till en egentlig depression, utan betecknar snarare en normaliseringsprocess.

Vad vi just nu upplever är å andra sidan något ganska enastående, eller i varje fall ytterst sällsynt i den ekonomiska historien, nämligen en högkonjunktur med praktiskt taget full sysselsättning och samtidigt fallande priser. Det är mahända i känslan av att detta tillstånd är alltför idealiskt för att kunna vara bestående som man har att se en huvudorsak till mycket av den osäkerhet och oro, som präglar framtidsbedömningen. Om gamla erfarenheter håller streck; måste nämligen ur det nuvarande lahla jämviktstillståndet antingen utveckla sig en depression eller också framspringa nya konjunkturbildande krafter, som kan hålla expansionen vid makt, sedan rustningarna att alls tillnna snart nått sin maximala effekt.

Utsikterna att det senare alternativet skall förverkligas är dess bättre långtifrån små, förtsätter hr Sundén och citerar bl. a. amerikanske finansministern Humphreys ord: "Det finns inget skäl att frukta freden." Men det kan bli ett läge då initiativ och klarsynthet krävs:

Fram och risken för svensk ekonomi ligger i detta ögonblick i att man kör på i gamla hjulspår i stället för att ställa sig med och tänka och tänka om. 1930-talets doktrin att en sjunkning av konjunkturerna var den ekonomiska politikens yttersta mål ger ej utan vidgående för vårt handlande idag. I de ledande länderna i världen har en ny ekonomisk idé slagit rot. Det är utvecklingstanken, strävandet att sprida välmarinderas industri och teknik, dess sociala och kulturella arv till nya områden av världen, som nu vunnit självständighet, som fått nationella ambitioner och som själva är angivna av ett stärkt ekonomiskt expansionsbegär. Det betyder nya uppgifter för handel och industri. Men hur är vi rustade för att möta denna uppgifter? Svensk industri har lysande tekniker, som genomförit en rationaliserings och modernisering i nivå med det bästa utlandet kan uppvisa. Svensk företagsamhet har engagerat sig i de sociala problemen och hvad förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare till lösningar, som framstår som mönster för de flesta folk.

Men den efterkrigskonjunktur som kanske först nu begynner komner att ställa kravet på andra kunskaper och andra erfarenheter i förgrunden. På köparnas marknad kommer den att ta hem spelet som bäst förstår säljandets konst:

Men att tänka om och anpassa sig till de nya signalerna, det gäller inte endast för näringslivet. Även statsmakternas och myndigheternas medverkan är här väsentlig. Det ekonomiska klimatet måste bli skandant att initiativen kan utvecklas och fullföljas. De får inte klavbinda av snäva regleringar. Det var med god psykologisk blick som man i antiken avbildade köpenskapens gud såsom vingförsedd.

Dess värre tillhör finansministeer Skölld inte de vingförsedda.

Nåe går hr Hedlund? frågar Ljusnan (fp):

Nu kommer väl ingenting att ske förrän demonstrationen fallit, eller i varje fall inte förrän bf-stämman äger rum, men det är utan vidare klart, att hr Hedlund sannerligen inte valt den för honom själv och partiet i ogenämnaste vägen genom att envist hålla sig kvar i regeringen. Han kan nu själv bevittna en del av följderna av detta ställningstagande: en ökad åsiktsspjittring inom det egna partiet. Detta är för all del en konsekvens som företrädare för andra partier inte har någon större anledning att beklaga, men det finns andra, flera gånger redovisade aspekter som är minst lika viktiga — även om de inte är lika lätt redovisningsbara — exempelvis de följder feldeklarationen med rätt eller orätt fått på deklarationsmoralen.

Enligt statsministern blir inget hindra hr Hedlund att stanna som statsråd, även om högsta domstolen fäller honom. Efter hovrättsdomen förklarade hr Erlander att hr Hedlund skulle ha behövt gå endast om det "hade visat sig att hr Hedlund avsiktligt sökt undandra samhället skattebelopp" — en sak hr Hedlund aldrig åtalats för. De första menar däremot att det är allvarligt nog om statsråd visar grov oaktsamhet i deklarationsfrågor.

Pusselsinnerskan Maja Akerblom, som flyger till Visby.

Trafiksäkerhetskommittén:

"KÖR VETTIGT" I STUREBY MANAR TILL EFTERFÖLJD

Stoppmärken är den typ som använts vid infarter till huvudleder och andra större vägar kan kanske bli lösningen på försetrernas problem med den starka genomgångstrafiken. Det är förra veckans dödsolycka i korsningen Gryckshovägen—Tannefovsvägen i Stureby som föranlett Stockholms trafiksäkerhetskommitté att i en skrivelse föreslå poliskammaren, gatukontoret och trafikrådet detta.

Tillsammans med representanter för NTF, KAK, M och MHF utnämnda trafiksäkerhetskommittén på tisdagen olycksplatsen i Stureby. Man fann att den aktuella korsningen knappast ser farlig ut från en bil. Men tittar man på trafikanten en stund finner man att kollisionsrisken är större än i de flesta andra vägkorsningar.

Tillsammans med representanter för NTF, KAK, M och MHF utnämnda trafiksäkerhetskommittén på tisdagen olycksplatsen i Stureby. Man fann att den aktuella korsningen knappast ser farlig ut från en bil. Men tittar man på trafikanten en stund finner man att kollisionsrisken är större än i de flesta andra vägkorsningar.

Eftersom trafiksäkerhetskommittén anser att lokal hastighetsbegränsning inte kan göras effektiv så länge polisen inte har personal till övervakning, tycker den att stoppmärken på Tannefovsvägen — alltså den mindre vägen — är den bästa lösningen tills vidare. För att senare få en om möjligt bättre lösning kommer man eventuellt att ordna ett trafikmöte för befolkningen i Stureby.

Trafiksäkerhetskommittén undersöker för närvarande förorternas trafikflöden. På tisdagen besökte den även Gubbängstorget, där de trafiktekniska arrangemangen inte är hrs. Kommitén kommer därför att begära vissa ändringar.

Man vill också fästa allmänhetens uppmärksamhet på att den kan vända sig till kommitén med trafiksäkerhetsproblem. Adressen är Box 7139, Stockholm 7.

Tunnorna inte rena, sa ryska sillköpare

Rysk renlighetstsiver tvingade på tisdagen fiskexportörerna i Göteborg att i hast ordna ytterligare en silltunnor på Stigbergskajen där ett tyskt bogserrvog ligger inne för att lasta 12.000 tunnor saltad sill. När partiet på tisdagen skulle tas ombord på lihtaren ville ryssarna inte godkänna det med mindre än att tunnorna blev noggrant rengjorda.

Fiskexportörerna måste böja sig för ryssarnas krav, och ett åtttal kvinnor fick på förmiddagen skura silltunnorna som stod uppradade på kajen. Någon som helst inverkan på den inanlade varan anses inte tunnornas yttre ha. (DN, Göteborg.)

Stipendier för nordiska folkhögskolekurser.

Statsstipendier för kurser vid folkhögskolor i övriga nordiska länder finns i stort antal och utgår med 100 kr. i månaden, vilket beräknas täcka större delen av kostnaderna för kost och logi, meddelar föreningen Norden. Vinterkurserna vid folkhögskolorna i grannländerna börjar omkring den 3 november och pågår i fem månader. Närmare upplysningar om stipendierna lämnas av föreningen Norden, Vasagatan 52, Stockholm.

Skojarpengar till ockrare

Utredningen är nu klar rörande den 58-årige köpman — tidigare ägare av en försäljnings- och exportörelse i Hälsingborg och numera anställd i Göteborg — som från 1948 trots obestånd hållit på med luftaffärer i plåt och växelmanipulationer.

Köpmannen har först själv figurerat som bedragare i stora mått och sedan riskat i klorna på ockrare, som skaffat sig förmögenheter genom att "hjälpa" honom ur den ena klämman efter den andra. Stämning skall inges dels mot köpmannen, dels mot kamreren i Hälsingborgs kreditförening för trolösbet och förskingring samt mot en juvelerare, en jur. kand. och en fastighetsägare, för ocker. Samtliga är hälsingborgare, och de har plockat köpmannen på 100.000-tals kronor för sina tjänster med lån och transpring. (DN, Hälsingborg.)

Bångs minne delar ut 125.000 i understöd.

Styrelsen för Stiftelsen Katrin och Ernst August Bångs minne har utdelat under tid med sammanlagt 124.500 kr. till olika sammanslutningar.

Annons.

Se om Eder garderob nu
innan Ni reser till landet, och lämna det Ni ej behöver till "Saltsjöbadsvästen" för renovering. Ring 19 02 80 om hämtning eller lämna i en av våra affärer.

KOPRALIN CARLINUM UCO
3 effektiva träkonserveringsmedel.
Se vår broschyr "KAMP MOT RÖTAN" med intyg från Statens Provningsanstalt.
Sändes utan kostnad.
AKTIEBOL. JOH. OHLSSONS TEKN. FABR.
STOCKHOLM—BROMMA
Tel. 25 68 81, 25 68 82 Riksomtal 25 88 09

Snabb nyhet
Gillette Dispenser
10 Blå Gillette Blad med
Bladuppsamlare för förbrukade blad
2:25
Gillette Dispensern spar Er raktid — bladen klara för ögonblicklig användning
Gillette Dispensern skyddar hundraprocentigt de 10 Blå Gillette bladen med världens skarpaste egg
Gillette Dispenserns alla blad är "oljefilmskyddade" genom en ny förnämlig Gillette-process
Gillette Dispenserns blad har inga pappersomslag, som vid uppvecklingen kan skada bladeggen
Gillette Dispensern har bladuppsamlare, som gör slut på besvåret med gamla rakblad och gör badrummet barnsäkert.
I gamla förpackningen 10 Blå Gillette Blad Kr. 2:-, 5 blad Kr. 1:-.
Fortfarande finns Blå Gillette i 20 Blads Dispensern Kr. 4:25.
Börja dagen rätt - börja med Gillette

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.